

Het beslissende Woord

Meditatie ds. G. R. Rinsma Kerstmorgen

zondag 25 december 2016

evangelielezingen: Lucas 2:1-20

Johannes 1:1-14

Gemeente van Onze heer Jezus Christus,

Al vanaf het jaar 325 na Christus, toen in de kerk het feest van de geboorte van Christus ingevoerd werd. En daarmee de feestdag van de geboorte van de onoverwinnelijke zon verving. Sinds die tijd klinkt in deze nacht het evangelie van Lucas. En is het de meesten van ons, denk ik, van kinds af aan vertrouwd.

En zijn we er aan gehecht geraakt. En vinden we het mooi.

En het is ook mooi. Gewoon zoals het Weihnachtsoratorium mooi is. De sterrennacht van van Gogh. En u hebt vast wel die ervaring met kunstwerken gemaakt: hoe meer je erin verdiept, hoe meer je gaat zien, hoe meer het voor je gaat leven, hoe meer het tot je gaat spreken, toch? Zeggen we toch? Dat schilderij spreekt me aan, zeggen we. Het spreekt tot de verbeelding. Wat we daarmee bedoelen? Toch niet dat er een stem uit het schilderij te horen is? Die tot ons spreekt?

Zo kunnen we ook getroffen worden door dit evangelie. Elke keer weer opnieuw er door worden aangesproken, omdat het zo mooi is. Maar wat is het geheim van die schoonheid?

Dat is, omdat het over gewone mensen gaat. U en ik hadden het kunnen zijn.

Ik weet nog goed, toen ik dat voor het eerst ontdekte: mijn moeder en haar vriendin organiseerden elkaar zowat een kerstspel voor de kinderen en ik mocht dat jaar de rol van Jozef spelen. Ik was toen, geloof ik, twaalf jaar, hoogste klas basisschool. Maar u wilt het niet geloven: ik raakte helemaal overstuur van de gedachte Jozef, dus de vader te moeten zijn. Want voor het eerst begreep dat ik het dan ook met Maria moest hebben gedaan. Het meisje, dat de rol van Maria speelde – ik weet nog hoe ze heette – keek me verbaasd aan, toen ze mijn paniek ontdekte.

En wat was het een opluchting, toen mijn moeder me even terzijde nam en vertelde dat er aan de verwekking van het kerstkind geen man aan te pas was gekomen. Gerustgesteld liep ik daarna met Maria het toneel op, totaal niet vermoedend dat ik 18 jaar later in dezelfde kerstnacht alsnog vader zou worden.

Tja, zo dichtbij kan het komen. En soms denk ik dat we op de herders lijken, de herders op het veld, die daar de wacht hielden bij hun kudde. Die waren aan het werk, dag in dag uit. Ze hadden zich ook wel met hun leven verzoend, het gaat nu eenmaal zo. Je went aan bijna alles ook aan de kou en het donker en aan de gevaren. Daar redt je je wel mee op den duur. Ik zie ze voor me, mannen door wind en weer en het leven getekend, met eelt op hun handen en op hun ziel. Ruw volk, die laten zich niets meer vertellen. Die weten wel vanwaar de wind waait. Hen maak je zo snel niets meer wijs.

En toch zijn zij het die in de bijzondere nacht, toen in Bethlehem, zich lieten bewegen. Er wordt verteld dat ze hun verstand op nul zetten, alles lieten liggen en haastig op weg gingen. Maar wat is het wat hun in beweging zet?

Eigenlijk heel simpel. Ze horen een woord. Een woord zet hen in beweging. Letterlijk staat er: laten wij dan naar Bethlehem gaan om het woord te zien dat geschied is. Het woord, dat geschied is. Het woord, dat de herders hebben gehoord, is niet een bevel, dat uitging vanwege keizer Augustus, het is geen decreet, dat mensen dwingt om te gaan, het is geen Bekanntmachung, Het is niet een woord van de telex, niet uit het nieuwsbulletin, niet uit de krant. Het is ook niet een woord uit een lingospelletje, het is niet een woord tussen de duizend, tienduizend, miljoenen woorden, die ons omringen, die op ons afkomen, die iets van ons willen. Het is een woord met een andere klank, met een andere lading.

Dit woord spreekt van Heil.

Want vandaag is u de redder geboren.

Het is het woord waarover Johannes schrijft:

**In het begin was het Woord,
het Woord was bij God
en het Woord was God.**

**Het Woord is mens geworden
en heeft bij ons gewoond,
vol van goedheid en waarheid,
en wij hebben zijn grootheid gezien,
de grootheid van de enige Zoon van de Vader.**

**In het Woord was leven
en het leven was het licht voor de mensen.**

**Het licht schijnt in de duisternis
en de duisternis heeft het niet in haar macht gekregen.**

Duisternis is bij Johannes: niet willen zien, en niet: niet kunnen zien. Het is weigeren om te zien, geblindeerd zijn, niet willen geloven. Die duisternis, beter gezegd: die verblinding, overweldigt het licht niet. Dat licht trad de mensengeschiedenis binnen, de woonruimte van de mens heeft het niet bij zich toegelaten en ten slotte geroepen: 'weg met hem'. Maar die weigering heeft dat licht niet weerhouden te schijnen en voortdurend een nieuwe schepping te beginnen.

Kerstmis is dus geen viering van een kind in een kribbe, hoe aandoenlijk ook. Kerstmis is het weerbarstige geloof, tegen alle bierkaaien en journaals in, dat het licht niet te vernietigen is. Het geloof dat een mens, zelfs ik, in staat is om het eeuwige duister om ons heen te verlichten, dat is: doorzichtig te maken en te helpen dragen. Of zoals Johannes het zegt:

Het Woord was in de wereld en wie hem ontvingen en in zijn naam geloven, heeft hij het voorrecht gegeven om kinderen van God te worden.

En zij, de herders, horen het! Juist zij, moet u maar nagaan, juist zij die niets meer te verwachten hadden, die het wel gezien hadden, laten zich raken door dit ene woord: Redder, Heiland. Het kan niet anders dan dat er diep in hun een gevoel zit, en verlangen. Misschien als iemand hen vooraf had gevraagd, wat verwacht je dan, wat zoek je. Zouden ze met hun hoofden hebben geschut. Wat kun je nou verwachten?

Maar blijkbaar zijn we mensen, hoe ruw en gedesillusioneerd ook, niet denkbaar zonder een vonk van verlangen naar heelzijn, naar rechtvaardigheid, naar vrede dichtbij en ver weg.

Er wordt verteld dat de herders op weg zijn gegaan om met eigen ogen te zien. En wat zij zagen was geen hemels tafereel maar een moeder en vader ergens weggestopt in een stal, een kind in dozen gewikkeld en in een kribbe liggend. Dat is niet veel. Maar zij zagen erin een belofte voor de toekomst. Licht in de duisternis van hun leven, warmte in de kou van hun werkelijkheid, een weg heen naar vrede op aarde.

Ik hoor ze zingen, misschien niet zo mooi maar recht vanuit hun hart. Gloria in excelsis Deo. En geloof me, dit soort mensen gebruiken niet zomaar hun stem.

Als zij zingen doen ze dat vanuit hun hart.

Laat ons nog even naar ons zelf kijken. Misschien verschillen we niet zoveel van de herders toen aan wie het woord geschiedde. Ik hoop voor u en voor mij. Ik hoop voor onze dagen en onze wereld. Ik hoop dat juist het woord, in deze nacht opnieuw uitgesproken, ons zal raken, ons in beweging zal brengen. Dat het vu-

rig verlangen naar Heil en vrede in ons opnieuw geboren mag worden.

We zijn verstandig genoeg om te weten dat dit woord geen toverwoord is. Onze pijn zal erdoor niet oplossen, de dood zal niet verdwijnen, de tranen zullen niet wegblijven, de teleurstellingen zullen niet uitblijven, de eenzaamheid zal niet verdreven worden. Maar waar het hoge woord van Heil en zegen gesproken en gehoord wordt, zullen mensen in beweging komen. Zal men blijven werken aan vrede ver weg en dichtbij, zal men barmhartigheid op de agenda van elke dag zetten, zullen mensen geloven in de helende kracht van liefde en ontferming. Waar het hoge woord van heil en zegen gesproken en ontvangen wordt, zal al het zware en belastende in ons leven niet het laatste woord hebben. Zo heeft Chagall het op hoge leeftijd geschilderd. Als een getuige van de hoop op die de helende kracht van liefde en ontferming.¹

Daarvan wordt ons verteld uit het verleden. Dat mogen we vurig verwachten als een belofte, voor vandaag en alle dagen van ons leven.

Goede God, laat het toch gebeuren dat ook wij geraakt worden zodat op deze kerstdag het begin fan lok en seine mag worden in ons leven. Amen.

¹ Always ecumenical in spirit, Chagall left this joyous *Procession de Noel* as one of his final works. It was painted in 1978, a year after his massive retrospective exhibition drew crowds to the Louvre and seven years before his death, while another comprehensive show was open at London's Royal Academy of Art.